

EUROOPA KOHTU OTSUS

28. september 1994*

Meestele ja naistele võrdse töö eest võrdse tasu maksmine— Kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigus — Kohtuasjas C-262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group tehtud otsuse kohaldamise ajaline piirang

[...]

Kohtuasjas C-128/93,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Kantongerecht te Utrecht (Madalmaad) esitatud eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Geertruida Catharina Fisscher

ja

1. Voorhuis Hengelo BV,

2. Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel,

saada eelotsust seoses EMÜ asutamislepingu artikli 119 tõlgendamisega kutsealase pensioniskeemiga liitumise õiguse osas, Euroopa Kohtu 17. mai 1990. aasta otsuse kohtuasjas C-262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group (1990) (EKL I-1889) tõlgendamisega ja 7. veebruari 1992. aasta Euroopa Liidu lepingule lisatud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklit 119 käsitleva protokolliga tõlgendamisega,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, G. F. Mancini (ettekandja), kodade esimehed J.C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco ja D.A.O. Edward, kohtunikud C.N. Kakouris, R. Joliet, F.A. Schockweiler, G.C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P.J.G. Kapteyn ja J.L. Murray,

---

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

kohtujurist: W. Van Gerven,

kohtusekretär: L. Hewlett,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– G.C. Fisscher, esindaja: T.P.J. de Graaf, Utrecht,

– Voorhuis Hengelo BV ja Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel, esindaja: O.W. Brouwer, Amsterdam,

– Saksamaa valitsus, esindajad: E. Röder, föderaalne majandusministeeriumi Ministerialrat, ja sama ministeeriumi Regierungsdirektor C.-D. Quassowski,

– Ühendkuningriik, esindaja: Assistant Treasury Solicitor J.E. Collins, keda abistas barrister N. Paines,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud K. Banks ja B.J. Drijber,

arvestades suulise menetluse ettekannet,

kuulanud 26. aprilli 1994. aasta kohtuistungil ära G.C. Fisscheri, esindaja: M. Greebe, Utrecht, Voorhuis Hengelo BV ja Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel, esindajad: O.W. Brouwer ja F.P. Louis, Brüssel, Saksamaa valitsuse, Ühendkuningriigi ja komisjoni suulised märkused,

kuulanud 7. juuni 1994. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 18. märtsi 1993. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. märtsil 1993, esitas Kantongerecht te Utrecht Euroopa Kohtule vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 177 eelotsuseküsimused asutamislepingu artikli 119 tõlgendamise kohta seoses kutsealase pensioniskeemiga ühinemise õigusega, Euroopa Kohtu 17. mai 1990. aasta otsuse kohtuasjas C-262/88: Barber (1990) (EKL I-1889) (edaspidi „Barberi kohtuotsus”) tõlgendamise kohta ja 7. veebruari 1992. aasta Euroopa Liidu lepingule lisatud Euroopa

Ühenduse asutamislepingu artiklit 119 käsitleva protokoll (edaspidi „protokoll nr 2”) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused tõstasid G.C. Fisscheri ja Voorhuis Hengelo BV ning Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel vahelises kohtumenetluses, mis käsitles G.C. Fisscheri liikmeks olekut kutsealases pensioniskeemis.
3. G.C. Fisscher töötas Voorhuis Hengelo BV-s (edaspidi „Voorhuis”) alates 1. jaanuarist 1978 kuni 10. aprillini 1992, töötajaga 30 tundi nädalas.
4. Voorhuis’i töötajad on liitunud kutsealase pensioniskeemiga, mida haldab Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel. G.C. Fisscheril aga ei lubatud enne 31. detsembrit 1990 pensioniskeemiga liituda, sest eeskirjade kohaselt ei saanud abielus olevad naised pensioniskeemiga liituda.
5. 1. jaanuaril 1991. aastal laiendati pensioniskeemi ka abielus naistele ja G.C. Fisscher sai sellega liituda alates 1. jaanuarist 1988.
6. G.C. Fisscher vaidlustas vanad reeglid põhjendusel, et need ei olnud kooskõlas asutamislepingu artikliga 119. Ta leidis, et ka abielus olevad naised oleks pidanud saama pensioniskeemiga liituda alates 8. aprillist 1976, mil tehti otsus kohtuasjas 43/75: Defrenne v. Sabena (EKL 1976, lk 455), milles Euroopa Kohus esimest korda leidis, et artiklil 119 on vahetu õigusmõju. Seetõttu nõudis G.C. Fisscher oma liikmelisust pensioniskeemis tagasiulatavalt alates 1. jaanuarist 1978, mil ta asus tööle Voorhuisi.
7. G.C. Fisscheri nõude tõttu otsustas Kantongerecht te Utrecht kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuseküsimused.

„1) „Kas EMÜ asutamislepingu artiklis 119 sätestatud õigus võrdse töö eest saada võrdset tasu hõlmab käesolevas kohtuasjas kõne all olevat õigust liituda kutsealase pensioniskeemiga, mille ametiasutused on teinud kohustuslikuks?”

2) Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas ajalist piirangut, mille Euroopa Kohus kehtestas Barberi kohtuotsuses pensioniskeemide suhtes, mis on sarnased käesolevas kohtuasjas kõne all oleva skeemiga (nn *contracted-out* pensioniskeemid, mille puhul on võimalus mitte liituda kohustusliku täiendava pensioniskeemiga, vaid valida tööandja pensioniskeem), kohaldatakse ka õiguse suhtes liituda kutsealase pensioniskeemiga, nagu on käesolevas kohtuasjas kõne all olev pensioniskeem, millega hageja ei saanud liituda, sest ta oli abielus?

3) Kui ettevõttes rakendatav pensioniskeem on seadusest tulenevalt kohustuslik, siis kas pensioniskeemi (kutsealase pensionifondi) haldaja on kohustatud järgima EMÜ asutamislepingu artiklis 119 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtet ja kas töötaja, kelle õigusi on nimetatud põhimõtte eiramise tõttu piiratud, võib pensionifondi samadel alustel kui oma tööandja kohtusse kaevata?

Kõnealusele küsimusele vastamisel võib omada tähtsust asjaolu, et Kantongerecht ei ole pädev arutama õigusvastase käitumisega tekitatud kahju hüvitamise nõuet, sest see ei kuulu tema pädevusse. Sellisel juhul omab tähtsust asjaolu, kas hageja võib oma töölepingu alusel esitada hagi pensionifondi (teise kostja) vastu.

- 4) Kui vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 119 on hagejal õigus liituda pensioniskeemiga tagasiulatuvalt enne 1. jaanuari 1991, siis kas see tähendab, et ta ei ole kohustatud maksma pensionikindlustusmaksleid, mida ta oleks pidanud maksma, kui ta oleks saanud pensioniskeemiga liituda varem?
- 5) Kas antud asjas omad tähtsust asjaolu, et hageja tegutsenud oma väidetavate õiguste jõustamiseks varem?
- 6) Kas Maastrichti lepingule lisatud protokoll, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artiklit 119 („Barberi protokoll”) ja seaduseelnõu 20890 üleminekuartikli III muutmise seaduseelnõu, mille eesmärgiks oli neljanda direktiivi rakendamine, mõjutavad käesolevas kohtuasjas, mis algatati *Kantongerecht*’is 16. juuli 1992. aasta kohtukutsega, antavaid hinnanguid?”

Esimene küsimus

8. Esimese küsimusega tahab siseriiklik kohus sisuliselt teada saada, kas kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigus kuulub asutamislepingu artikli 119 kohaldamisalasse ja kas seetõttu kehtib selle osas ka kõnealuses artiklis sätestatud diskrimineerimiskeeld.
9. 13. mai 1986. aasta otsusega kohtuasjas 170/84: *Bilka-Kaufhaus GmbH v. Hartz*, (EKL 1986, lk 1607) on Euroopa Kohus juba tuvastanud, et kui pensioniskeem põhineb töötajate või nende esindajatega sõlmitud kokkuleppel ja riik selle rahastamisega seotud ei ole, ei kujuta selline pensioniskeem endast sotsiaalkindlustusskeemi ning ei kuulu seega artikli 119 kohaldamisalasse, kuigi see on vastu võetud kooskõlas siseriiklike õigusaktidega, ning kõnealuse skeemi alusel töötajatele tehtavad väljamaksed on hüvitis, mis tööandja maksab töötajatele seoses töösuhtega, nagu on sätestatud artikli 119 teises lõigus (punktid 20 ja 22).
10. Kõnealuseid põhimõtteid kinnitas Barberi kohtuotsus seoses kutsealasete *contracted-out* pensioniskeemidega, mida reguleerib Ühendkuningriigi õigus ja 6. oktoobri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-109/91: *Ten Oever v. Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwassers- en Schoonmaakbedrijf* (EKL 1993, I-4879).
11. Kõnealuses kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et artiklit 119 tuleb kohaldada Madalmaade kutsealase pensioniskeemi, mis on sarnane käesolevas kohtuasjas kõne all oleva skeemiga, alusel makstavate hüvitiste suhtes. Euroopa Kohus rõhutas eriti, et pensioniskeemi eeskirjad ei ole kehtestatud otseselt seadusega, vaid asjaomase tööstusharu mõlema osapoole vaheliste läbirääkimiste tulemusena ja et ametiasutused ainult tunnistasid tööstusharu esindajatena tegutsevate tööandjate ja ametiühingute taotlusel pensioniskeemi kohustuslikuks kogu asjaomase tööstusharu jaoks (punkt 10).
12. Eespool viidatud *Bilka* kohtuotsuse kohaselt hõlmab artikkel 119 nii õigust saada kutsealase pensioniskeemi alusel makstavaid hüvitisi kui ka õigust sellise pensioniskeemiga liituda.
13. Nagu nähtub 31. märtsi 1981. aasta otsusest kohtuasjas 96/80: *Jenkins v. Kingsgate (Clothing Productions) Ltd* (EKL 1981, lk 911), on kõnealuse otsuse põhjenduseks, et palgapoliitika, mille kohaselt osalise töötaja puhul on tunnitasu madalam kui täistöötaja

puhul, võib teatud juhtudel olla naiste suhtes meestega võrreldes diskrimineeriv ja samamoodi võib see olla diskrimineeriv ka siis, kui osalise tööajaga töötajatele ei maksa ettevõtte pensioni. Kuna selline pension kuulub mõiste „töötasu” alla artikli 119 teise lõigu tähenduses, on töötundide summeerimisel täistööajaga töötajatele makstava töötasu kogusumma suurem kui osalise tööajaga töötajatele makstav töötasu (punkt 27).

14. Järelikult kujutab kutsealane pensioniskeem, millega abielus olevad naised liituda ei saa, endast otsest soolist diskrimineerimist, mis on vastuolus asutamislepingu artikliga 119.
15. Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et õigus liituda kutsealase pensioniskeemiga kuulub asutamislepingu artikli 119 kohaldamisalasse ja seega kehtib selle suhtes kõnealuses artiklis sätestatud diskrimineerimiskeeld.

Teine küsimus

16. Teise küsimusega tahab siseriiklik kohus teada, kas Barberi kohtuotsuse kohaldamise ajaline piirang kehtib ka õiguse suhtes liituda sellise kutsealase pensioniskeemiga nagu põhikohtuasjas käsitletav pensionskeem.
17. Sellele küsimusele vastamisel tuleb silmas pidada konteksti, milles otsus Barberi kohtuotsuse kohaldamise suhtes ajalise piirangu kehtestamiseks tehti.
18. Arvestades ühenduse õiguskorrale olemuslikku õiguskindluse üldpõhimõtet ja oluliste häirete ohtu, mis kohtuotsus võib tekitada seoses varem heas usus väljakujunenud õigussuhetega, võib Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktika kohaselt erandkorras piirata huvitatud poolte võimalust vaidlustada selliseid õigussuhteid toetudes Euroopa Kohtu poolsele sätete tõlgendusele (vt eespool viidatud Defrenne kohtuotsus). Seetõttu pidas Euroopa Kohus oluliseks tuvastada, kas sellise piirangu kehtestamisel on täidetud nimetatud kaks peamist kriteeriumit, st puudutatud isikute heauskus ja oluliste häirete oht.
19. Mis puudutab heauskuse kriteeriumit, siis esiteks leidis Euroopa Kohus punktis 42, et nõukogu 24. juuli 1986. aasta direktiivi 86/378/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta kutsealastes sotsiaalkindlustusskeemides (EÜT 1986, L 225, lk 40) artikli 9 punkt a nägi ette võimaluse lükata võrdse kohtlemise põhimõtte kohustuslik kohaldamine edasi seoses pensioniea määratlemisega, nagu oli sätestatud ka nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas (EÜT 1979, L 6, lk 24) artikli 7 lõike 1 punktis a ette nähtud erandiga.
20. Järgnevalt leidis Euroopa Kohus, et kõnealuseid sätteid arvesse võttes oli liikmesriikidel ja puudutatud pooltel põhjendatult õigus eeldada, et artiklit 119 ei kohaldata *contracted-out* pensioniskeemide alusel makstavate pensionite suhtes ja et erandid meeste ja naiste võrdõiguslikkuse põhimõttest on selles valdkonnas lubatavad (punkt 43).
21. Sellega seoses selgitas Euroopa Kohus oma 14. detsembri 1993. aasta otsuses kohtuasjas C-110/91: Moroni v. Collo GmbH (EKL 1993, I-6591) pärast Defrenne, Bilka ja Barberi kohtuotsustele viitamist ja neis sätestatud põhimõtete kinnitamist, et Barberi

kohtuasjas tuli esmakordselt lahendada küsimus, kuidas tuleks sugupooltele erineva pensioniea kehtestamisest tulenevat ebavõrdset kohtlemist käsitleda vastavalt artiklile 119 (punkt 16).

22. Mis puudutab oluliste häirete kriteeriumit, siis ka Barberi kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et kui senini direktiivis 86/378 sätestatud erandeid arvesse võttes lubatavaks peetud diskrimineerimiste puhul saaks iga asjassepuutuv meesõotaja sarnaselt Barberile nõuda tagasiulatuvalt võrdset kohtlemist, häiriks see omakorda tagasiulatuvalt paljude pensioniskeemide rahalist tasakaalu (punkt 44).
23. Neil asjaoludel otsustas kohus, et nõudes võrdset kohtlemist kutsealaste pensionitega seoses võib asutamislepingu artikli 119 vahetule õigusemõjule tugineda ainult pärast 17. maid 1990 teenistusaja eest makstavate hüvitiste korral, välja arvatud siis, kui nõue on esitatud nende töötajate poolt või nimel, kes enne seda kuupäeva on algatanud kohtumenetluse või esitanud samaväärse nõude kohaldatava siseriikliku seaduse alusel (Barberi kohtuotsuse punkt 45, täpsustatud Ten Oeveri kohtuotsuses).
24. Eelnimetatust nähtub, et Barberi kohtuotsuse kohaldamise ajaline piirang puudutab vaid sellist diskrimineerimist, mida tööandja või pensioniskeemi haldaja oleks saanud mõistlikkuse põhimõttest lähtudes pidada lubatavaks ühenduse õiguses sätestatud üleminekuerandite tõttu, mida oli võimalik kohaldada kutsealaste pensionide suhtes.
25. Järelikult ei ole seoses kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigusega põhjust eeldada, et asjaomased kutsealased rühmitused eksisid artikli 119 kohaldamise osas.
26. Alates Bilka kohtuasjast on olnud ilmselge, et artikkel 119 hõlmab sellise õiguse mittetunnustamise näol võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist.
27. Veelgi enam, kuna Euroopa Kohtu otsus Bilka kohtuasjas ei sisaldanud selle kohaldamise ajalist piirangut, võib toetuda artikli 119 vahetule õigusemõjule, et nõuda tagasiulatuvalt võrdset kohtlemist seoses õigusega liituda kutsealase pensioniskeemiga, ja seda saab teha alates 8. aprillist 1976, st kuupäevast, mil tehti Defrenne kohtuotsus, milles Euroopa Kohus esmakordselt leidis, et artiklil 119 on vahetu õigusemõju.
28. Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et Barberi kohtuotsuse kohaldamise ajaline piirang ei kehti pensioniskeemiga liitumise õiguse suhtes.

Kolmas küsimus

29. Kolmandaks küsib siseriiklik kohus, kas kutsealase pensioniskeemi haldaja peab sarnaselt tööandjale tegutsema kooskõlas asutamislepingu artikliga 119 ja kas töötaja, keda on diskrimineeritud, võib oma õiguste kaitsmiseks esitada hagi otse pensioniskeemi haldaja vastu.
30. Barberi kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus pärast tuvastamist, et *contracted-out* pensioniskeemid kuuluvad artikli 119 kohaldamisalasse, et ei ole vahet kui pensioniskeem on asutatud fondina ja seda haldab ametlikult tööandjast sõltumatu fondivalitseja, sest artiklit 119 kohaldatakse ka tööandjalt kaudselt saadud tasu suhtes (punktid 28 ja 29).

31. Kuna pensioniskeemi haldajate ülesanne, hoolimata sellest et nad ei ole töösuhte pooleks, on maksta välja hüvitisi, mis kujutavad endast töötasu artikli 119 tähenduses, peavad nad tegutsema kooskõlas nimetatud sättega ja tegema kõik endast oleneva, et tagada võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine ning pensioniskeemiga liitunudel peab olema võimalus selle sätte alusel pensioniskeemi haldajate vastu hagi esitada. Artikli 119 mõju tõhusus väheneks märkimisväärselt ja tegeliku võrdsuse saavutamiseks vajalik õiguskaitse nõrgeneks, kui töötaja saaks nimetatud sättele toetudes esitada hagi ainult tööandja vastu, kuid mitte pensioniskeemi haldaja vastu, kelle otsene ülesanne on tööandja kohustuste täitmine.
32. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et kutsealase pensioniskeemi haldaja peab sarnaselt tööandjale tegutsema kooskõlas asutamislepingu artikliga 119 ja töötaja, keda on diskrimineeritud, võib oma õiguste kaitseks esitada hagi otse pensioniskeemi haldaja vastu.

Neljas küsimus

33. Neljandaks küsib siseriiklik kohus, kas asjaolu, et töötaja võib nõuda pensioniskeemiga liitumist tagasiulatuvalt, lubab töötajal jätta maksmata pensionikindlustusmaksed, mis puudutavad asjaomast liikmelisuse perioodi.
34. Mis puudutab kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigust, siis on artiklis 119 sätestatud, et keelates tal sellise pensioniskeemiga liituda ei tohi töötajat soo alusel diskrimineerida.
35. See tähendab, et kui on toimunud taoline diskrimineerimine, tuleb saavutada võrdne kohtlemine asetades diskrimineeritud töötaja teisest soost töötajatega samasse olukorda.
36. Järelikult ei saa kõnealune töötaja nõuda soodsamat kohtlemist, eriti rahalises mõttes, kui siis, kui tal oleks nõuetekohaselt lubatud pensioniskeemiga liituda.
37. Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et asjaolu, et töötaja võib nõuda pensioniskeemiga liitumist tagasiulatuvalt, ei anna töötajale õigust jätta maksmata kõnealuse liikmelisuse perioodiga seotud pensionikindlustusmaksed.

Viies küsimus

38. Viiendaks küsib siseriiklik kohus sisuliselt, kas töötajate suhtes, kes nõuavad õigust liituda kutsealase pensioniskeemiga, võib kohaldada siseriikliku õigusega ettenähtud hagi aegumise tähtaegu.
39. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kohaldatakse ühenduse õigusnormide puudumisel ühenduse õiguse alusel algatatud hagi osas hagi aegumise tähtaegu käsitlevaid siseriiklike õigusnorme tingimusel, et need ei ole vähem soodsad, kui sarnaste siseriiklike hagide puhul ja et need ei muuda ühenduse õiguses ette nähtud õiguste tegelikku kasutamist võimatuks (vt täpsemalt 16. detsembri 1976. aasta otsus kohtuasjas 33/76: Rewe-Zentralfinanz eG jt v. Landwirtschaftskammer fuer das Saarland (1976)(EKL 1989, punktid 5 ja 6).

40. Seega tuleb viiendale küsimusele vastata, et töötajate suhtes, kes nõuavad neile õiguse andmist liitumiseks kutsealase pensioniskeemiga, võib kohaldada siseriiklikus õiguses ette nähtud hagi aegumise tähtaegu käsitlevaid sätteid tingimusel, et need ei ole vähem soodsad, kui sarnaste siseriiklike hagide puhul ja et need ei muuda ühenduse õiguses ette nähtud õiguste tegelikku kasutamist võimatuks.

Kuues küsimus

41. Kuuendaks tahab siseriiklik kohus teada, milline võib olla ühelt poolt direktiivi 86/378 rakendamise eesmärgil koostatud siseriikliku seaduseelnõu ja teiselt poolt protokoll nr 2 mõju käesolevas kohtuasjas.

42. Seoses siseriikliku seaduseelnõuga on Euroopa Kohus järjekindlalt leidnud, et asutamislepingu artiklis 177 sätestatud menetlustes ei pea Euroopa Kohus siseriiklikke seadusi tõlgendama ja nende mõju hindama (vt täpsemalt 3. veebruari 1977. aasta otsus kohtuasjas 52/76: Benedetti v. Munari, EKL 1966, lk 163, punkt 25).

43. Protokoll nr 2, mis asutamislepingu artikli 239 kohaselt moodustab asutamislepingu lahutamatu osa, on sõnastatud järgmiselt:

„Asutamislepingu artikli 119 kohaldamisel ei loeta kutsealase sotsiaalkindlustuskeemi alusel saadud hüvitisi töötasuks, kui ja niivõrd kui need on seotud töötamisperioodiga enne 17. maid 1990, välja arvatud siis, kui nõude on esitanud töötajad või nende nimel teised isikud, kes on enne seda kuupäeva alustanud kohtumenetlust või esitanud samaväärse nõude sellekohase siseriikliku õiguse alusel.”

44. Toimikust ning fakti- ja õigusväidetest nähtub, et oluline küsimus on, kas protokoll nr 2 eesmärk on ainult eespool nimetatud Barberi kohtuotsuse kohaldamise ajalise piirangu selgitamine või on selle kohaldamisala laiem.

45. Voorhuusi, Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandeli ja Ühendkuningriigi sõnul tuleneb protokoll nr 2 üldisest sõnastusest, et seda kohaldatakse seoses kutsealaste pensioniskeemidega toimuda võiva mistahes soolise diskrimineerimise suhtes, sealhulgas diskrimineerimise suhtes seoses pensioniskeemiga liitumise õigusega.

46. Põhikohtuasjas hagejaks olev Saksamaa valitsus ja komisjon on vastupidisel seisukohal ning väidavad, et vaatamata protokoll nr 2 üldsõnalisusele tuleb seda lugeda koostoimes Barberi kohtuotsusega ja see puudutab vaid kõnealuse kohtuotsuse kohaldamise ajalist piirangut.

47. Tuleb märkida, et kuna protokoll nr 2 on üldsõnaline, kehtib see kutsealase pensioniskeemi alusel makstavate hüvitiste suhtes.

48. Seda järeldust tuleb siiski täpsustada. Kuna protokoll nr 2 on nimetatud ainult hüvitisi, käsitlebki protokoll ainult hüvitisi, mitte kutsealase sotsiaalkindlustuskeemiga liitumise õigust.

49. On selge, et protokoll nr 2 on seotud Barberi kohtuotsusega, sest selles viidatakse kohtuotsuse kuupäevale – 17. maile 1990. Kõnealuse kohtuotsusega kuulutati õigusvastaseks sooline diskrimineerimine meeste ja naiste vahel, mis tuleneb erineva

pensioniea kehtestamisest vanaduspensioni saamiseks majanduslikel põhjustel vallandamise korral (mis on erinevate sugude puhul erinev). Barberi kohtuotsust, mille kohane asutamislepingu artikli 119 tõlgendamine on piiratud kohtuotsuse kuupäevaga 17. mai 1990, on tõlgendatud erinevalt. Selline erinev tõlgendamine lõpetati eespool viidatud Ten Oeveri kohtuotsusega, mis tehti enne Euroopa Liidu lepingu jõustumist. Kuigi protokolliga nr 2 on Barberi kohtuotsuse tõlgendust laiendatud kõikidele kutsealase sotsiaalkindlustuskeemi alusel makstavatele hüvitistele ja see on muudetud asutamislepingu osaks, on seda tõlgendatud sisuliselt samuti nagu Ten Oeveri kohtuotsuses. Teisalt ei käsitletud ega sätestatud protokollis nr 2, nagu ka Barberi kohtuotsuses, sellise kutsealase pensioniskeemiga liitumise tingimusi.

50. Seega reguleerib pensioniskeemiga liitumist eespool viidatud Bilka kohtuotsus, mille kohaselt ettevõtja, kes kohtles soolise diskrimineerimisega mitteseotud objektiivse põhjendusega mehi ja naisi erinevalt, jättes teatud töötajate kategooriad ettevõtte pensioniskeemist välja, rikkus sellega asutamislepingu artiklit 119. Tuleks märkida, et Bilka kohtuotsuses sätestatud asutamislepingu artikli 119 tõlgenduse kohaldamisel ei ole ajalist piirangut.
51. Seega tuleb kuuendale küsimusele vastata, et protokoll nr 2 ei mõjuta kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigust, mida reguleerib Bilka kohtuotsus.

Kohtukulud

52. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa valitsuse, Ühendkuningriigi ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Kantongerecht te Utrecht 18. märtsi 1993. aasta otsusega esitatud küsimustele otsustab:

- 1. Kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigus kuulub asutamislepingu artikli 119 kohaldamisalasse ja seega kehtib selle suhtes kõnealuses artiklis sätestatud diskrimineerimise keeld.**
- 2. 17. mai 1990. aastal tehtud otsuse kohtuasjas C-262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group kohaldamise ajaline piirang ei kehti kutsealase pensioniskeemiga liitumise õiguse suhtes.**

3. Kutsealase pensioniskeemi haldaja peab sarnaselt tööandjale järgima asutamislepingu artiklit 119 ja diskrimineeritud töötaja võib oma õiguste kaitseks esitada hagi otse asjaomase haldaja vastu.
4. Asjaolu, et töötaja võib nõuda pensioniskeemiga liitumist tagasiulatuvalt, ei anna töötajale õigust jätta maksmata kõnealuse liikmelisuse perioodiga seotud pensionikindlustusmaksed.
5. Töötajate suhtes, kes kasutavad õigust liituda kutsealase pensioniskeemiga, võib kohaldada siseriikliku õigusega ette nähtud hagi aegumise tähtaegu tingimusel, et need ei ole vähem soodsad, kui sarnaste siseriiklike hagide puhul ja et need ei muuda ühenduse õiguses ette nähtud õiguste tegelikku kasutamist võimatuks.
6. Euroopa Liidu lepingule lisatud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklit 119 käsitlev protokoll ei mõjuta kutsealase pensioniskeemiga liitumise õigust, mida reguleerib 13. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 170/84: **Bilka-Kaufhaus GmbH v. Hartz**.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida
Diez de Velasco		Edward Kakouris Joliet
Schockweiler	Rodríguez Iglesias	Grévisse
Zuleeg		Kapteyn Murray

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 28. septembril 1994 Luxembourgis.

Kohtusekretär	President
---------------	-----------

R. Grass	O. Due
----------	--------